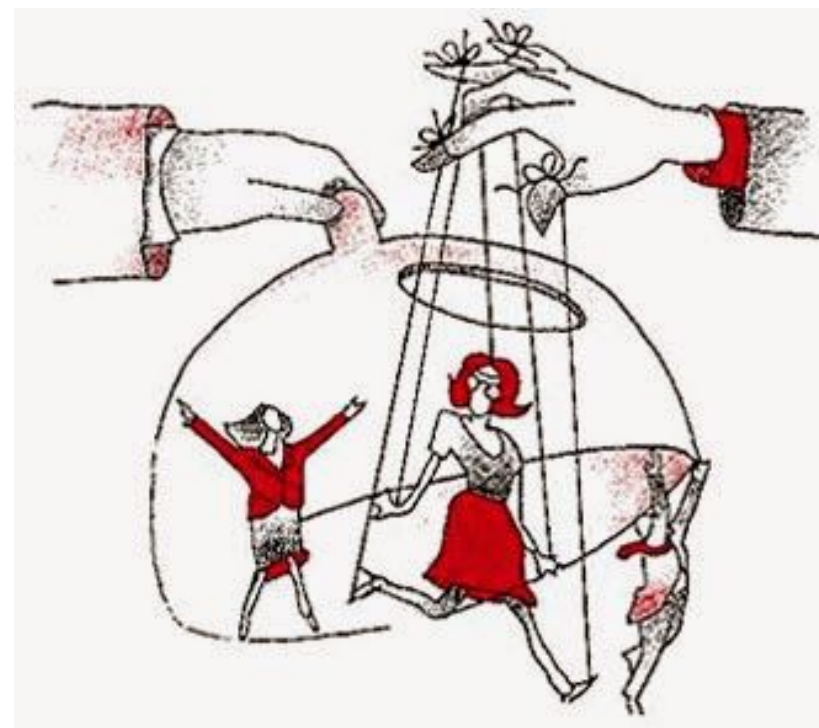


# ПОЛІТИЧНА СВІДОМІСТЬ ТА ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА



1. Політична свідомість.
2. Політична ідеологія.
3. Символічна політика.
4. Політична культура.
5. Політична участь та політична соціалізація.

**Політична свідомість** – це сукупність теоретичних і повсякденних знань, оцінок, настроїв та почуттів, за допомогою яких соціальні суб'єкти усвідомлюють сферу політики, опосередковують відносини з політичними структурами, обґрунтовують претензії на участь у владі.

Структурні компоненти політичної свідомості

Політична концепція	Спосіб трактування політичних явищ, включає основні знання про об'єкт
Політична доктрина	Система положень, що встановлює основні напрями політичного розвитку
Політична програма	Виклад положень і цілей діяльності, наприклад, партій
Політична психологія	Сукупність почуттів, емоцій, настроїв, переживань, стереотипів індивідів та соціальних груп

Політичні уявлення	<i>Образи політичних об'єктів, які формуються через соціальне спілкування і виховання. Грунтуються на знаннях або існують у вигляді політичних почуттів і настроїв</i>
Політичні переконання	<i>Усвідомлені потреби особистості, що спонукають до політичних дій</i>
Політичні цінності	<i>Принципи, норми, ідеали політичного життя, значущі для індивідів та груп</i>
Політичні традиції	<i>Зразки політичної поведінки, передаються з покоління в покоління</i>
Політичні настанови	<i>Схильність суб'єкта до певних форм політичної активності</i>
Політичні орієнтації	<i>Настанови, засновані на системному уявленні суб'єкта про мету, план і засоби здійснення політичних дій</i>

За рівнем політична свідомість поділяється на:

Повсякденну

Формується на ґрунті життєвого досвіду, фіксує переважно зовнішні аспекти подій

Науково-теоретичну

Виходить на рівень узагальнень, аналізу механізмів управління політикою; представлена політичними доктринами, ідеологіями; розробляється ідеологами

За суб'єктами поділяється на:

індивідуальну

групову  
(соціальні групи,  
групи тиску,  
еліти)

масову

## Функції політичної свідомості

Когнітивна	відображення потреб суспільства у постійному оновленні знань для виконання і модифікації функцій політичних суб'єктів
Комунікативна	забезпечення усвідомленої взаємодії суб'єктів між собою та з інститутами влади
Інтегруюча	інтегрування людей у межах соціуму на основі певних спільних поглядів, норм та ідеалів
Ідейна	усвідомлення зацікавленості суб'єктів у набутті і популяризації власного бачення політичного світу
Компенсаторна	заміна бажаного, але відсутнього в реальному житті політичного явища
Прогностична	передбачення розвитку політичної системи

**Політична ідеологія** – логічно впорядкована, систематизована політична свідомість соціальних груп, через яку вони усвідомлюють та формулюють свої політичні інтереси, потреби, очікування, уявлення.

Ідеологіям більше, ніж іншим елементам свідомості, властиві такі **функції**:

- *управлінська* (теоретична основа управління соціальними процесами)
- *мобілізаційна* (мобілізує суспільство на реалізацію політичних цілей)
- *представницька* (відображення і захист інтересів соціальних груп)
- *пропагандистська* (створення позитивного іміджу політичного проекту)

### **Моделі виникнення політичних ідеологій**

**Конденсація**  
(перетворення явищ масової свідомості в ідеологічні схеми)

**Інтеграція**  
(синтез елементів існуючих ідеологій)

**Дезінтеграція**  
(розщеплення існуючої ідеології)

**Ревіталізація**  
(відродження ідеологій в оновленій формі)

# Типологія політичних ідеологій

**3 точки зору ідеалів майбутнього** ідеології поділяються на:

- *праві* – ідеали свободної конкуренції, ринку, приватної власності, індивідуалізму
- *ліві* – ідеали суспільної власності, соціальної рівності та справедливості
- *центристські* – додання крайнощів лівих та правих, компроміс між ними, соціально-орієнтована ринкова економіка, політичний плюралізм.

**3 точки зору технології здійснення суспільних ідеалів** ідеології поділяються на:

- *радикальні* – проголошують необхідність глибоких системних перетворень
- *консервативні* – необхідність збереження суспільних, зміцнення існуючого ладу
- *реформістські* – постулюють поступові, нереволюційні структурні перетворення





# КОНСЕРВАТИЗМ

Базові цінності

- ✓ сім'я;
- ✓ релігія;
- ✓ мораль;
- ✓ традиції;
- ✓ держава – головний інструмент забезпечення добробуту громадян

Політичні та економічні пріоритети

- ✓ пріоритетність державної власності;
- ✓ підвищення уваги до армії;
- ✓ активне втручання держави в економіку;
- ✓ готовність відстоювати національні інтереси силовими методами;

Приклади партій

Християнсько-демократична партія ФРН, Консервативна партія Великої Британії, Республіканська партія США



Prezentacii.com



# КОМУНІЗМ

Базові цінності

- ✓ рівність;
- ✓ народовладдя;
- ✓ соціальна справедливість

Політичні та економічні пріоритети

- ✓ ідеологізація та жорсткий державний контроль усіх сфер суспільного життя;
- ✓ інтернаціоналізм;
- ✓ суспільна власність;
- ✓ державне регулювання економіки;
- ✓ “експорт” ідеології за межі країни

Приклади партій

КПРС (1917–1991 рр.), компартії Куби, Китаю, В'єтнаму, Італійська компартія (1946–1992 рр.)





Націоналізм	Розуміння нації як джерела свободи, добробуту та держави як гаранта самореалізації та самоствердження нації
Анархізм	Абсолютизує свободу індивіда в негативному сенсі – від тиску держави, суспільства. Мета – знищення насильницьких форм управління
Фемінізм	Боротьба з усіма формами насильства над жінками, проблеми охорони здоров'я; боротьба за рівний доступ до політичної влади
Екологізм	Акцентує на проблемах захисту навколишнього середовища, виступає проти насильства, ядерної зброї та АЕС, відстоює демократію участі
Регіоналізм	Ідеї децентралізації, підвищення самостійності регіонів



AGAINST ALL AUTHORITY  
**ANARCHISM**

П А Р Т І Я  
**УДАР**  
ВІТАЛІЯ КЛИЧКА

## Символічна політика

*Політична комунікація – процес передачі політичної інформації між елементами політичної системи, а також між політичною та соціальною системами*

*Символ – умовне позначення предмета, поняття або явища;  
художній образ, що умовно відтворює думку, ідею, почуття.*

**ЛЯЦЬКО**  
РАДИКАЛЬНА  
ПАРТІЯ  
**ПАРТІЯ**  
**НАРОДНОЇ**  
**ПЕРЕМОГИ**



## Властивості символу:

**інформаційна компресія** – передача у стислому вигляді інформації, накопичення значень й передача їх реципієнтові в лаконічній формі;

**конвенційність** – символ є результатом суспільного консенсусу;

**атрактивність** – здатність бути засобом керування увагою реципієнта;

**адаптивність** – спрощення і категоризація соціальних явищ, адаптація інформації до сприйняття масовою свідомістю;

**інтеграційний потенціал** – здатність об'єднувати спільноти людей;

**проактивність** – здатність включати реципієнта у вертикальний контекст культури й виступати його навігатором у сприйнятті текстів;

**ретроактивність** – здатність активізувати у свідомості смисли.





**ЗМІ – інструмент  
цілеспрямованого  
конструювання  
політичних норм,  
засіб формування  
зв'язків та  
відносин з  
суспільством.**

**Символічна політика** – діяльність, спрямована не на раціональне осмислення, а на навіювання способів інтерпретації соціальної реальності для конструювання й підтримки легітимності влади на рівні довіри до її інститутів та персонажів.

**Символічна влада** – влада конструювати соціальну реальність, стверджувати або змінювати світобачення і, таким чином, впливати на світ.

**Маніпулювання** – приховане управління політичною свідомістю і поведінкою людей з метою змусити їх діяти або не діяти задля досягнення цілей політичного суб'єкта





**Символічні ресурси влади** – *політична міфологія, ідеологія, символіка тощо.*

**Інструменти символізації політики** – *міфологізація, ідеологізація, театралізація, візуалізація тощо.*



# ПОЛИТИЧЕСКАЯ КУЛЬТУРА

Термин «политическая культура» впервые появился лишь в XVIII в. в трудах немецкого философа-просветителя Иоганна Гердера. . Теория же, предполагавшая изучение мира политики через призму этого концепта, сформировалась еще позднее -только в конце 50-60-х гг. XX в. и получила развитие в работе американского политолога Германа Файнера «Системы правления великих европейских государств» 1956 г. Позднее была опубликована книга американских авторов Г. Алмонда и С. Вербы «Гражданская культура» (1963 г.).



**ИОГАНН ГЕРДЕР**

25.08.1744 — 00.00.1803

***«Законы воспитания должны быть различны для каждого вида правления:  
В монархии их предметы будят честь, в республиках – добродетель, в  
деспотиях – страх».*** Ш. Монтескье



MyShared

# Політична культура

– сукупність позицій та орієнтацій учасників політичної системи.

Це суб'єктивна сфера, яка лежить в основі політичних дій і надає їм значення.

Г. Алмонд, Г. Пауел

Культура політичної поведінки є сукупністю типових форм, зразків і норм політичної участі та політичної діяльності. Вона проявляється у формах і способах участі громадян в політичних акціях, діяльності політичних груп.



Компоненти політичної культури :

- політична свідомість
- політична поведінка.

# Політична культура

## Культура функціонування політичних структур

Електоральна культура (формування керівних органів)

Культура сприйняття та врегулювання соціально-політичних конфліктів

Культура ухвалення і реалізації політичних рішень

## Культура політичної свідомості

Політичні цінності, традиції, звичаї, норми

Політичні уявлення та переконання

Політичні настанови

## Культура політичних відносин

Культура індивідуальних політичних відносин

Культура групових політичних відносин

Культура міждержавних політичних відносин

Культура ієрархічних (індивід — група — держава) політичних відносин

## Культура політичної діяльності

Культура бюрократичної політичної діяльності

Культура депутатської діяльності

Культура партійно-політичної діяльності

Культура загально-громадської політичної діяльності

# Типологія політичної культури

## Класифікація Г. Алмонда, С. Верби:

- **Патріархальна культура** – індиферентне або негативне ставлення членів суспільства до влади, відсутність інтересу до політики. Індивіди визнають себе членами малої спільноти, а не держави
- **Підданська культура** – індивіди визнають себе членами політичного співтовариства, але їх роль зводиться до підпорядкування владі
- **Партисипаторна культура** – значний інтерес до політики, готовність брати особисту участь у політичному житті.

**Громадянська культура** – політична культура суспільства, в якій у певному співвідношенні співіснують патріархальна, підданська та партисипаторна культури.

Критерій оцінки	Типи політичних культур
Рівень політичної участі	<ul style="list-style-type: none"><li>-патріархальна</li><li>-підданська</li><li>-активістська</li><li>-громадянська</li></ul>
Рівень збігу ціннісних орієнтацій населення	<ul style="list-style-type: none"><li>-гомогенна</li><li>-інтегрована</li><li>-фрагментарна</li><li>-змішана</li><li>-уніфікована</li></ul>
Механізм соціального регулювання	<ul style="list-style-type: none"><li>-ринкова</li><li>-етатистська</li></ul>
Рівень відкритості-закритості	<ul style="list-style-type: none"><li>-інтравертна</li><li>-екстравертна</li></ul>
Тип поведінки в конфліктах	<ul style="list-style-type: none"><li>-конфронтаційна</li><li>-консенсусна</li></ul>

**Гомогенна політична культура –**  
*політична культура, в якій присутня  
домінуюча культура*

**Гетерогенна  
політична  
культура –**  
*політична  
культура, в якій  
наявні різні  
субкультури, що не  
мають спільного  
поля з домінуючою  
культурою*



**УКРАЇНСЬКА ПОЛІТИЧНА КУЛЬТУРА**

# Некласова політична культура

- трансформація традиційного політичного спектра з його поділом на лівих і правих
- відокремлення соціальних питань від фінансово-економічних, позиції громадян і політичних лідерів вже не визначаються їх точкою зору стосовно фінансових питань
- підвищення значущості соціальних питань зумовлене зростанням добробуту громадян; останні, стаючи заможнішими, починають приділяти значно більше уваги стилю життя і його рівню, ніж традиційним економічним проблемам
- посилення індивідуалізму в суспільних відносинах, скептичне сприйняття таких принципів лівих партій, як націоналізація і соціальна держава, при цьому «ринковий лібералізм», який раніше ототожнювався з правими партіями, з'єднується з соціальною прогресивністю, яка до цього пов'язувалася з лівими
- критичне ставлення до централізованих бюрократичних структур і орієнтація на децентралізацію влади та співробітництво з приватними компаніями, на федералізм, регіоналізм та місцеве самоврядування
- спрямування політики на розв'язання конкретних проблем, розширення участі громадян в управлінні, послаблення ієрархічності політики



# Політична участь та політична соціалізація

**Політична участь** – дії громадян з метою впливу на політичну владу, на процес прийняття політичних рішень

**Політичний інтерес** – ставлення до влади, інших політичних суб'єктів, що є рушійною силою політичної дії (індивідуальні, групові /професійні, етнічні, територіальні тощо/)

**Політичні цінності** – предмети, явища політичної сфери, які оцінюються як засоби задоволення політичних інтересів

**Політичні мотиви** – внутрішні збудники політичних дій (ідеологічні, нормативні, статусно-рольові)

**Політична воля** – проявляється у прагненні домагатися реалізації політичних цілей попри перешкоди

**Політична соціалізація** – інтеграція індивіда до системи політичних відносин у суспільстві

**Політичне відчуження** – перетворення чинників політичного життя на сили, що панують над людиною та соціальною групою.

Прислужують цьому й новітні технології. ЗМІ, політична реклама – засоби маніпулювання свідомістю

**Конформізм** – відмова від критичного осмислення дійсності, погодження на цінності та інтереси, які людині нав'язують

## Форми політичної участі:

- санкціоновані та несанкціоновані, законні та незаконні
- добровільні та примусові
  - цілераціональні, цінніснараціональні та афективні
- організовані та стихійні
- прямі та опосередковані
  - конфліктні





ьно-політичне ТОК-ШОУ

ОТИЛЕЖНИЙ  
ПОГЛЯД